

Improving The Methodology Of Teaching Essay Creation In Uzbek Language Classes

Dovgal Moxira Boxodirovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'zbek tili fakulteti magistranti

Dovgalmobira@gmail.com

+998999293843

Abstract: This article aims to study the problems encountered in teaching essay writing, to propose innovative methodologies to overcome these difficulties, and to emphasize the importance of developing creativity and critical thinking in the process of creating an essay in Uzbek language classes. By adopting new approaches and fostering a culture of creativity and expression, teachers can make the teaching of essay writing a dynamic and enriching learning experience for students.

Key words: Uzbek language, professional development, language, critical thinking, innovative teaching system.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ СОЗДАНИЯ СОЧИНЕНИЙ НА УРОКАХ УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКА.

Аннотация: Целью данной статьи является изучение проблем, возникающих при обучении написанию эссе, предложение инновационных методик по преодолению этих трудностей, а также подчеркивание важности развития творческих способностей и критического мышления в процессе создания эссе на уроках узбекского языка. Применяя новые подходы и развивая культуру творчества и самовыражения, учителя могут сделать преподавание написания эссе динамичным и обогащающим учебным опытом для учащихся.

Ключевые слова: узбекский язык, профессиональное развитие, язык, критическое мышление, инновационная система обучения.

O'ZBEK TILI DARSLARIDA ESSE YARATISHNI O'RGATISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.

Annotatsiya: Ushbu maqola esse yozishni o'rgatishda duch keladigan muammolarni o'rganish, bu qiyinchiliklarni yengish uchun innovatsion metodologiyalarni taklif qilish hamda o'zbek tili darslarida esse yaratish jarayonida ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish muhimligini ta'kidlashdan iborat. Yangi yondashuvlarni o'zlashtirib, ijodkorlik va ifoda etish madaniyatini rivojlantirish orqali o'qituvchilar esse yozishni o'qitishni talabalar uchun dinamik va boyituvchi ta'lim tajribasiga aylantirishi mumkin.

Kalit so'zlar: o'zbek tili, kasbiy rivojlanish, til, tanqidiy fikrlash, innovatsion o'qitish tizimi.

KIRISH.

Esse yozish - bu talabalarning akademik va kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan asosiy mahorat. O'zbek tili darslarida esse yaratishga o'rgatish talabalarning til bilimini, tanqidiy fikrlash va muloqot ko'nikmalarini oshirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Biroq, esse yozishni o'rgatishning an'anaviy yondashuvlari har doim ham talabalarni samarali jalb qila olmaydi yoki ularga o'z fikr va g'oyalarini ifoda etishda to'liq potentsialini ochishga yordam bermaydi. Bu muammoni hal qilish va o'zbek tili darslarida

esse yaratishni o'rgatish metodikasini yuksaltirish uchun talablarni malakali yozuvchi bo'lishga ilhomlantiradigan va quvvatlantiradigan innovatsion strategiya va pedagogik usullarni o'rganish zarur.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Esse yozish talabalarning tanqidiy fikrlash, muloqot va tahliliy qobiliyatlarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydigan asosiy mahoratdir. O'zbek tili darslarida esse yozishni o'rgatish talablarda til bilimni shakllantirish va ijodkorlikni rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.[10]

Biroq, esse yozishni o'rgatishning an'anaviy yondashuvlari har doim ham talabalarni samarali jalb qila olmaydi yoki ularning yozish ko'nikmalarini to'liq salohiyati bilan rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Bu muammoni hal qilish uchun o'zbek tili darslarida esse yaratishni o'rgatish jarayonini yaxshilashga yordam beradigan innovatsion metodikalarni o'rganish zarur. Esse yozishga o'rgatish metodikasini takomillashtirish strategiyalari bilan tanishishdan oldin, bu jarayonda o'qituvchilar va talabalar duch keladigan muammolarni aniqlash zarur. Ba'zi umumiy qiyinchiliklarga quyidagilar kiradi.[9]

Esse yozishni o'rgatishning an'anaviy usullari har doim ham talabalarning qiziqishini uyg'otmasligi yoki ularni yozish jarayonida faol ishtirok etishga undashi mumkin emas.

Talabalar o'z esselari bo'yicha yetarlicha fikr-mulohaza yoki yo'l-yo'riq olmasligi mumkin, bu esa ularning yozish ko'nikmalarini oshirishga to'sqinlik qiladi.

Ijodkorlik va o'ziga xoslikdan ko'ra struktura va grammatikaga urg'u berish talabalarning esselarida o'z fikrlarini samarali ifoda etish qobiliyatini bo'g'ib qo'yishi mumkin.

Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish va o'zbek tili darslarida esse yaratishni o'rgatish metodikasini takomillashtirish uchun o'qituvchilar quyidagi innovatsion strategiyalarni amalga oshirishni ko'rib chiqishlari mumkin.[8]

Talabalar hamkorlik qilishlari, fikr almashishlari va bir-birlarining esselari bo'yicha fikr bildirishlari mumkin bo'lgan interfaol yozish seminarlarini tashkil qiling. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv jamoaviy tuyg'uni rivojlantiradi va tengdoshlarni o'rganishni rag'batlantiradi. Yozish jarayonini yaxshilash uchun onlayn yozish platformalari, grammatika tekshiruvlari va plagiat detektorlari kabi texnologiya vositalarini birlashtiring. Texnologiya tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etishi, qayta ko'rib chiqishni osonlashtirishi va talabalarning yozish ko'nikmalarini oshirishi mumkin. Talabalarni o'z ijodkorliklarini o'rganishga va o'z esselarida o'ziga xos qarashlarini ifodalashga undash. Ijodiy yozish ko'rsatmalarini bering, turli xil yozish uslublari bilan tajriba o'tkazishni rag'batlantiring va talabalar ishida o'ziga xoslikni nishonlang. Talabalarga esselari bo'yicha shaxsiy fikr-mulohazalarini taqdim eting, ularning kuchli tomonlari va yaxshilanishi kerak bo'lgan yo'nalishlarini ko'rsating. Konstruktiv fikr-mulohazalar talabalarga yozish ko'nikmalarini qanday oshirish va o'z qobiliyatlariga ishonchni shakllantirishni tushunishga yordam beradi. Esse yozish topshiriqlarini real dunyo stsenariylari, dolzarb voqealar yoki O'zbekiston jamiyatiga tegishli masalalar bilan bog'lang. Ushbu yondashuv talabalarga yozish qobiliyatlarining amaliy qo'llanilishini ko'rishga yordam beradi va samarali muloqotning ahamiyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.[7]

O'zbek tili darslarida esse yaratishni o'rgatish metodikasini takomillashtirish uchun pedagoglar quyidagi innovatsion strategiyalarni amalga oshirishlari mumkin.

Aqliy hujum, konspektlar tuzish, esselarni tuzish va qayta ko'rib chiqishga qaratilgan interfaol seminarlarni o'tkazing. Talabalarni yozma malakalarini oshirish uchun munozaralar, o'zaro baholashlar va hamkorlikda yozish mashqlarida faol ishtirok etishga undash.[6]

Talabalarga tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etish va ularning yozish malakasini oshirish uchun onlayn yozish platformalari, grammatika tekshiruvlari va plagiat detektorlari kabi texnologiya vositalarini birlashtiring.

O'zbek madaniyati mavzulari, adabiyoti va tarixiy voqealarini esega undash, yozish jarayonini yanada qiziqarli va talabalar tajribasiga moslashtirish.

Talabalar esse almashishlari, konstruktiv tanqid qilishlari va bir-birlarining yozish uslublaridan o'rganishlari mumkin bo'lgan o'zaro fikr-mulohazalarni rag'batlantirish. Bu hamkorlikdagi o'quv muhitini rag'batlantiradi va talabalarning yozish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

Talabalarning tasavvurini rag'batlantirish va esselarida turli mavzular va istiqbollarni o'rganishga undash uchun ijodiy va o'ylantiruvchi yozma maslahatlardan foydalaning.[4]

Talabalarga yozishning kuchli tomonlari va yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalar asosida shaxsiy fikr-mulohazalarni taqdim eting. Fikr-mulohazalarni individual ehtiyojlarga moslashtirish talabalarga yozish ko'nikmalarini samarali oshirishga yordam beradi.

Talabalarning muvaffaqiyatlarini muhokama qilish, muammolarni hal qilish va yaxshilash maqsadlarini belgilash uchun ular bilan yakkama-yakka yozma konferentsiyalarni tashkil qiling. Ushbu shaxsiylashtirilgan yondashuv talabalarning esse yozishga bo'lgan ishonchini va motivatsiyasini oshirishi mumkin.

Talabalarining esselarida ijodkorlik va o'z ifodasini oshirish uchun ko'rgazmali qurollar, multimedia resurslari va hikoya qilish texnikasi kabi multimodal elementlarni kiriting.[5]

Ushbu innovatsion strategiyalarni amalga oshirish orqali talabalar o'zbek tili darslarida talabalarning yozish ko'nikmalarini, tanqidiy fikrlash qobiliyatini va madaniy ongini rivojlantiruvchi dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratishi mumkin.[3]

Bundan tashqari, esse yozishning o'zbek tili ta'limi jarayoniga so'nggi yillarda olib kirilganligini hisobga olgan holda aytish mumkinki, bugungi kunda yosh tadqiqotchi va amaliyotchi o'qituvchilarning ham mazkur mavzu bilan bog'liq o'ziga xos qarashlari mavjud. Xususan, X.Erkinovanning "Talabalarda mulohaza (agree or disagree) mazmunidagi esselar yozish ko'nikmasini shakllantirish" N.Yuldashevaning "Yozma nutqni rivojlantirishda badiiy asarlardan foydalanish", D.Nurmuhammedovanning "Nutqiy kompetentlikni rivojlantirishda tanqidiy fikrlashning o'rni", M.Qurbonboyevaning "Ona tili va adabiyot fanlaridan milliy test topshiriqlarining validligiga doir" kabi mavzulardagi maqolalarida esse yozish makalarini shakllantirishga oid ayrim tavsiyalarni uchratish mumkin. Umuman olganda, yuqorida keltirilgan ma'lumotlardan anglash mumkinki, bugungi kungacha o'zbek tilini o'qitish metodikasida talabalarning yozma nutqqa xos ko'nikmalarini shakllantirish masalasi, ularning nutqi va tafakkurini rivojlantirish, so'z boyligini oshirish hamda matn yaratish bilan bog'liq mavzularda bir qancha tadqiqot ishlari amalga oshirilgan.[2]

Ammo, barchamizga ma'lumki, esse yozishga o'rgatishga oid ta'lim mazmuni biz odatlangan matn yozishga oid bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilish jarayonidan o'ziga xos jihatlari bilan farqlanadi. Shu sababli, o'zbek tilini o'qitish metodikasi sohasida ona tili ta'limida esse yozish malakasini shakllantirish mavzusida maxsus tadqiqot ishi olib borish, jarayonda umumta'lim maktablarining ona tili darslarida esse yozish malakasini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirishga oid tavsiyalar ishlab chiqish, esse yozishga oid malakalarni shakllantirish jarayonini tashkil etish texnologiyalarini o'rganish va ular asosida metodik tavsiya ishlab chiqish, ona tili ta'limida talabalarning esse turlarini farqlab yozish ko'nikmasini shakllantirishga oid metodik ishlarning mazmuni va metodlarini ishlab chiqish, metodik tavsiyalar tayyorlash zarurati mavjud.[1]

XULOSA.

O'zbek tili darslarida esse yozishni o'rgatishning innovatsion metodologiyasi va strategiyalarini qo'llash orqali o'qituvchilar talabalarning yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy qobiliyatlarini oshirish va samarali muloqotchi bo'lishga yordam beradi. Interfaol seminarlar, texnologiya integratsiyasi, ijodkorlikka urg'u berish, shaxsiy fikr-mulohazalar va real dunyo ilovalari orqali esse yaratishni o'rgatish dinamik va qiziqarli

o'rganish tajribasiga aylantirilishi mumkin. Talabalarning yozish qobiliyatini tarbiyalash, ijodkorlik va ifoda etish madaniyatini tarbiyalash orqali o'zbek tili darslari adabiy izlanish va til taraqqiyotining jonli markazlariga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

- 1..Atabayeva G.F. The sign content of "Ffu" novel // Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, USA. 2022. - P.139-142. (Impact Factor - 8.0).[1]
- 2.Atabayeva.G.F. "Humanizm in the novel of A. Yakubov" актуальные проблемы тюркологии: россия и тюрко-мусульманский 2021 МИР[2]
- 3.Bekniyazova N.I. Boshlang'ich sinflar ona tili darslarida o'quvchilarni matn yaratishga o'rgatish metodikasi. Monografiya. - T., 2012.[3]
- 4.Bakiyeva X.S. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil ta'lim orqali nutq va tafakkurni rivojlantirish / H.S. Baqiyeve /Pedagogika bo' yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati // S.: - 2019.[4]
- 5.Erkinova X. O' quvchilarda mulohaza (agree or disagree) mazmunidagi esse yozish ko' nikmasini shakllantirish. Ona tili ta'limida o' qitish va baholash muammolari. Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. - T.: 2022.[5]
- 6.Ешимбетов О.Ж. Бошлангич синф укувчиларининг узбек тилидан боғланишли нуткини ривожлантириш методикаси (таълим коракалпок тилида олиб бориладиган мактаблар мисолида). Педагогика фанлари буйича фалсафа доктори диссертацияси. - Т., 2022.[6]
- 7.Omanova M.A. Updating views on literary heroes and glory in the novels of the period of independence //Novateur publications JournalNX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal. Volume 6, ISSUE 10, Oct. 2020 - P 415-419. (Impact Factor -7.223).[7]
- 8.Pardaeva Nigora BILINGUALPOET - ANBAR OTIN. Актуальное в филологии. № 3 2021/6/11[8]
- 9.Рихсиева М. Таълим рус тилида олиб борилаётган мактабларнинг узбек тили дарсларида укувчиларга матн тузишни ургатиш методикаси. Пед.фан.номз. ...дисс. - Т., 2009[9]
- 10.Зиёдова Т.У. Матн яратиш технологияси. Монография. - Т.: Фан, 2008. -160 б.[10]